

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Kan idrotten användas som hjälpmedel för elever med överaktivitet?

Av

Jenny Karlsson och Pehtra Pettersson

LAU370

Handledare: Viljo Telinius

Examinator: Owe Stråhlman

Rapportnummer: VT08-2611-037

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Kan Idrotten användas som hjälpmedel för elever med överaktivitet?

Författare: Jenny Karlsson , Pehtra Pettersson

Termin och år VT-2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Viljo Telinius

Examinator: Owe Stråhlman

Rapportnummer: Vt08-2611-037

Nyckelord: Överaktivitet, samhälle, idrott och hälsa, idrottsundervisning och pedagogiska hjälpmedel

Sammanfattning:

Huvudsyftet med vår undersökning är att få svar på om idrotten i skolan kan användas som pedagogiskt hjälpmedel i undervisningen av överaktiva elever. Vi gör en intervjuundersökning med lärare i en specialklass med endast överaktiva elever, samt en enkätundersökning bland lärare i grundskolan, högstadiet och gymnasieskolan. Vi använder oss av tidigare forskning som har gjorts i ämnet efter 1994. Svaret på vår frågeställning är komplext. Vi kan inte ge ett entydigt svar utifrån vår undersökning eller med hjälp av den forskning vi har tagit del av. Under vår utbildningstid på Pedagogien har ett ämne återkommit regelbundet. Vad gör vi med de elever som inte klarar av att följa skolans regler? Vi har också upplevt att lärarna på skolorna där vi gör vår praktik känner maktlöshet över vad de skall göra med de elever som inte kan hålla sig inom de ramar som skolan har satt upp. Med vår undersökning vill vi påvisa att med omväxlande undervisning, dock med fasta ramar, återkommande rutiner och med tydligt ledarskap i klassrummet kan idrotten vara ett hjälpmedel i den dagliga undervisningen av den överaktiva eleven.

Innehåll

Abstract

Innehåll

1 Inledning

1.1 Centrala begrepp

1.2 Avgränsningar

1.3 Uppsatsens disposition

2 Syfte

2.1 Frågeställningar

3 Tidigare forskning

3.1 Vad händer med kroppen vid fysisk aktivitet

3.2 Tidigare forskning

3.3 Bunkefloprojektet

3.4 Är tidigare forskning samstämmig?

4 Metod

4.1 Val av ämne

4.2 Val av undersökningsgrupp

4.3 Val av metod

4.4 Urval och bortfall

4.5 Datainsamling

4.6 Bearbetning av enkäter och intervju undersökningen

4.7 Etiska övervägande

4.8 Studiens tillförlitlighet

4.9 Vetenskaplig förhållningssätt

4.10 Felkälla

5 Resultat

- 5.1 Resultat och analys från lärarintervjun**
- 5.2 Diskussion till intervjun**
- 5.3 Resultat enkätundersökning**
- 5.4 Resultat F-6**
- 5.5 Diskussion till resultatet f-6**
- 5.6 Resultat högstadiet och gymnasieskolan**
- 5.7 Diskussion till resultatet högstadiet och gymnasieskolan**
- 5.8 Har idrotten någon påverkan på överaktiva barn**
- 5.9 Kan idrottslektionerna vara ett pedagogiskt hjälpmedel i den dagliga undervisningen med överaktiva elever?**

6 Diskussion

- 6.1 Anknytningar till teoretiska resonemang från inledningen samt tidigare forskning**
- 6.2 Slut diskussion**
- 6.3 Förslag på fortsatt forskning**
- 6.4 Brister i vår undersökning**

7 Referenser

- 7.1 Litteraturlista**

Bilaga 1

Bilaga 2

1. INLEDNING

I vårt inledande kapitel kommer vi att kort redogöra för varför det är av stor vikt att fördjupa sig i problematiken med överaktiva elever i skolan. Därefter kommer vi att redovisa hur vi blev intresserade av detta ämne. Vi kommer att precisera centrala begrepp i vår undersökning, och därtill även redovisa för de avgränsningar som vi har gjort. Avslutningsvis kommer vi att ge en redogörelse för uppsatsens disposition.

En pedagog kan sätta upp olika mål för sin undervisning. Det kan exempelvis vara att alla elever skall få ha arbetsro i klassrummet eller att hjälpa eleven att komma fram till ett visst arbetssätt. Alla elever i skolan har olika bakgrunder och förutsättningar för sitt lärande, och det är viktigt att alla elevers behov tillgodoses. Alla elever har sitt eget sätt att ta till sig den kunskap som förmedlas till dem. Det är betydelsefullt att alla elever får den stimulans som de behöver, men i vissa klasser blir undervisningen ofta "störd" av olika avbrott från elever som inte kan kontrollera sina impulser. Viktigt är att alla elever måste få känna trygghet i klassen och detta gäller även de som "stör". I Lpo 94 belyses att skolan skall sträva efter att varje elev "*känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra*" (Lpo94 2002, sid 11).

I varje klass finns det enligt Gillberg (1997) minst ett barn som är överaktivt. Det innebär att på varje skola finns överaktiva barn som dagligen upplevs störa lektionerna. På våra verksamhetsförlagda utbildningsplatser (VFU platser) har vi erfårit just detta samt att pedagogerna upplever stor hopplöshet över dessa överaktiva och störande elever. Många pedagoger anser sig inte kunna hjälpa dessa elever på fullgott och stimulerande vis. Likaså anser de att de inte har tid, utbildning eller resurser att tillgodose de överaktiva elevernas behov.

Vi har funderat mycket på var problemet finns. Är det eleven eller skolans organisation som är problemet? Enligt Dock vid Karolinska Institutet har överaktiva/ADHD barn kanske alltid funnits, men eftersom det var ett annat samhälle förut som inte alls ser ut som dagens samhälle väckte dessa barn kanske inte samma uppmärksamhet eftersom samhället då ställde helt andra krav på eleverna (Dock, 2000, sid 3). Vi har ställt oss frågan om ämnet idrott och hälsa i dagens skola kan hjälpa dessa elever med deras skolgång. Kan det vara på det sättet att den överaktiva eleven blir lugnare och mer harmonisk efter ett idrottspass? Eller stjälp idrotten dessa elever genom att spela upp dem? Om de överaktiva eleverna får utlopp för sin överskottenergi på idrottslektionerna kan detta eventuellt bidra till att förhindra att elever som är överaktiva hamnar i olika situationer som inte gagnar dem i deras kunskapsinläring och i samspelet med andra elever. "*I grundskolan är det idag en massiv (nästan total) uppslutning bakom uppfattningen att ämnet "idrott och hälsa" på skolan är ett ämne för alla elever. På gymnasienivå är situationen nästan likadan*" (Stråhlman. 2007, sid 60).

Vi har i vår utbildning kommit i kontakt med begreppet "*en skola för alla*". Begreppet anspelar på att alla skall ges en likvärdig utbildning i skolan. Likaså att alla i skolan har rätt att få en individuell utvecklingsplan som skall vara anpassad till varje enskild elevs behov.

”Anpassad undervisning är en rättighet som alla elever i skolan har, oberoende av om de får specialundervisning eller ej” (Iglum. 1999, sid. 31). Får dessa elever en anpassad skolgång för sina studier när de måste sitta still stora delar av skoldagen? Dessa elever skulle möjligen må bättre av att få komma ut och röra på sig då och då under dagens gång. Detta är något som belyses i en artikel på Internet att ”ofta förekommande avbrott i arbetet, gärna med någon form av fysisk aktivitet, underlättar inläringen” (webbadress 1).

I vår uppsats kommer vi att benämna ämnet idrott och hälsa för idrott.

1.1 Centrala begrepp

Nedanstående begrepp är centrala begrepp som vi kommer att använda i vår undersökning:

ADHD. Attention Deficit Hyperactivity Disorder, är en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning menas att ett uppförande är stort på grund av brister i hjärnans sätt att arbeta. ADHD beskrivs främst som en uppmärksamhetstörning som kan yttra sig genom att koncentrationssvårigheter och impulsivitet. Barn med ADHD har ofta problem i arbetsminnet, det är den del av minnet som arbetar och bearbetar det som händer just nu. Arbetsminnet är av stor vikt när det gäller att kunna koncentrera sig samt att hålla kvar saker i minnet, exempelvis namn och telefonnummer. Dessa barn har ofta också svårt för det sociala spelet som finns mellan människor. ADHD barn är ofta överaktiva eller väldigt stillasittande.

Diagnosen ADHD ges sällan före skolåldern, trots att överaktivitet hos de små barnen kan vara symtom på ADHD. För att få diagnosen ADHD måste en rad olika kriterier uppfyllas. ADHD är vanligen ett ärftligt samt medfött handikapp. Upp till 80 procent av barnen som har diagnosen ADHD har släktingar med liknande symtom. För att få diagnosen ADHD skall barnet uppfylla minst 6 av 9 symtom, som anses vara karaktärsdrag för ADHD.

Symtomen på ADHD kan variera efter åldern på barnen. Hos de minsta barnen kan ADHD yttra sig genom impulsivitet. De utsätter sig ofta för fara utan att förstå det och minsta lilla motgång kan utlösa ett utbrott. I tonåren uppfattas ofta dessa barn som trotsiga och mer argsinta än andra barn i samma ålder.

Dessa barn får ofta problem i skolåldern. De har svårt att leva upp till de krav som ställs på dem. De har svårt att vänta på sin tur i samtal, avbryter diskussioner för att föra fram sin åsikt och de har svårt för att planera och genomföra planer. De vill ha snabba resultat samt snabbt kunna få uppmärksamhet. De kan upplevas som slarviga men detta slarv är en del av deras funktionsnedsättning (webbadress 7).

En skola för alla. Begreppet anspelar på att alla elever skall ha en likvärdig utbildning i skolan. Likaså att alla elever i skolan har rätt att få en individuell utbildningsplan som skall vara anpassad efter varje enskild elevs behov.

Idrotten är ämnet idrott och hälsa.

Individuell utvecklingsplan Vid utvecklings samtalen skall läraren sammanfatta skriftligen vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och utvecklas så mycket som möjligt inom ramen för kursplanen och läroplanen.

Överaktiva barn har svårt att sitta still, koncentrera sig och tappar lätt fokus på vad som skall göras.

1.2 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa vår litteratursökning i ämnet och kommer enbart att använda litteratur från svenska undersökningar. Vi har valt att göra denna avgränsning då det inte går att jämföra de svenska samhällsförhållandena med de icke svenska. Litteratur som är äldre än cirka 15 år är inaktuell för detta arbete. Arbetet tar ej ställning för eller emot de olika medicinska metoder som en del olika forskare och författare har tagit ställning för. Vi kommer endast att ta upp om ämnet idrott kan vara ett pedagogiskt hjälpmedel för pedagogerna i arbetet med överaktiva barn.

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen har disponerats så att efter ett inledande avsnitt följer syfte och frågeställningar. Därefter kommer en teoretisk referensram som innefattar tidigare forskning kring problemområdet och om forskningen är relevant i dagens samhälle, samt vilken forskning som saknas.

Därefter presenteras val av metod, upplägg och hur vi gick tillväga vid genomförandet av undersökningen. Vårt tillvägagångssätt för analys av intervjumaterialet samt enkätaterialet kommer att redovisas i kapitel 5. Tillförlitligheten kommer att redovisas i detta stycke.

Härefter inleds resultatpresentationen. Här sammanställs svaren på våra frågeställningar från lärarenkätundersökningen, intervjuundersökningen samt litteraturgenomgången. Har idrotten någon påverkan på eleven som är överaktiv. Är idrotten positiv eller negativ för dessa elever? Samt hur kan vi hjälpa dem på bästa vis.

2. SYFTE

Vårt syfte är att undersöka om pedagogerna kan märka någon positiv eller negativ effekt på den överaktiva eleven efter ett idrottslektion i skolan. Vi vill också se om idrotten kan vara ett hjälpredskap för pedagogen i den dagliga undervisningen av den överaktiva eleven.

2.1 Frågeställningar

- Har idrotten i skolan någon positiv eller negativ påverkan på den överaktiva eleven?
- Kan idrottslektionen vara ett pedagogiskt hjälpmedel i den dagliga undervisningen med överaktiva elever?

3. TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel kommer vi att ge en överblick över tidigare forskning. Först kommer vi att redogöra för vad som händer i kroppen när du idrottar. Därefter kommer en skildring av vad tidigare forskning kommit fram till angående överaktivitet, och varför vi har valt våra källor. Vidare kommer vi att jämföra den forskning som bedrivs för att se om den är samstämmig. Slutligen kommer vi att beskriva vilken forskning som vi anser saknas.

3.1 Vad händer i kroppen vid fysisk aktivitet

Det finns många skilda åsikter om och definitioner på vad som menas med fysisk aktivitet. För att ge en klarare bild av vad som menas med fysisk aktivitet/idrott, har vi valt att presentera hur Lind på idrottshögskolan i Göteborg definierar fysisk aktivitet. Aktiviteten måste vara av sådan grad att den ger ökad puls och energiförbrukning. Enligt Lind är en puls runt 120 slag/minut ett bra riktvärde att gå på. Det kan uppnås genom att exempelvis promenera i rask takt, cykla, hoppa hopprep, leka kull eller styrketräna med hjälp av den egna kroppen som belastning.

Följande händer i kroppen när du fysisk använder den. Kroppen skickar ut signaler till de arbetande musklerna, som i sin tur avgör vilken typ av muskelfibrer de skall användas till, långsamma, medel eller snabba. De långsamma muskelfibrerna är starkast och mest uthålliga medan de snabba muskelfibrerna är explosiva och ej uthålliga.

Det fysiska arbetet medför att hjärtats pumparbete börjar dirigera om blodet till den arbetande muskulaturen och täcker upp för kroppens ökade syrebehov. Hjärtats pumparbete ökar eftersom både hjärtfrekvensen och slagvolymen ökar. Detta i sin tur leder till en ökad hjärtminutvolym. Andningsminutvolymen ökar och från att i vila andas in ca 6-8 liter per minut så kan vältränade individer under hårt arbete andas in så mycket som 150-200 liter per minut.

Genom att hjärtat pumpar mer så ökar också syrehalten i blodet. Kroppen förbrukar ca 5l/minut i aktivt tillstånd jämfört med 0,25 i viloläge. Energiomsättningen ökar ute i kroppens arbetande muskulatur.

Under fysiskt arbete stiger kroppstemperaturen. Av energiförbrukningen används 20 % till arbetande muskulatur medan resterande 80 % blir till värme. Detta gör att medan du exempelvis tränar så börjar du svettas för att inte kroppen skall bli överhettad. Vid extremt tungt arbete kan kroppstemperaturen stiga till ca 40grader (Westerblad, Ulfendal & Lundeberg, 2007).

Varför skall då barn och ungdomar ha regelbunden fysisk aktivitet? Engström, som är professor i beteendevetenskaplig idrottsforskning med särskild inriktning mot

idrottspedagogik, menar att *"För barn är fysiskt aktivitet en viktig del för deras totala utveckling, och en stor källa till livsglädje"* (webbadress 2). Vidare anser han att hälsoaspekten som berör övervikt, ohälsa måste tas på allvar. Då många ungdomar är oroliga idag är idrotten av stor vikt då idrotten ger en aktivitet med tydliga normer och ramar (webb adress 2). I kursplanen för ämnet Idrott står det att läsa att *"Ämnet kärna är idrott, lek och allsidiga rörelser utformade så att alla oavsett fysiska eller andra förutsättningar ska kunna delta, erhålla upplevelser och erfarenheter samt utvecklas på sina egna villkor"*. Vidare står det att *"Ämnet står för en helhetssyn på människan dvs. att kropp, känslor intellekt o tankartär beroende av varandra"* (webbadress 6). Likaså har vi en stark kultur i Sverige att vistas ute i naturen enligt läroplanen för idrott och hälsa. *"Genom friluftsvksamhet och vistelse i skog och mark får upplevelser, kunskaper och erfarenheter som kan stimulera ett fortsatt intresse för friluftsliv, natur och miljöfrågor"*(webbadress 6).

3.2 Tidigare forskning

För att kunna ta till sig informationen som pedagogen vill förmedla till eleverna, måste eleverna kunna anpassa sig till de rådande omständigheterna. *"Förmågan att anpassa sig till den rådande situationen och vara lagom motorisk aktiv är avgörande för om vi uppfattas som normal aktiva eller inte"* (Gillberg, 1996, sid.37).

Tidigare forskning har påvisat att det finns minst en eller flera elever i varje klass som är överaktiv. Dessa barn har svårt att behärska sig, då de känner oro i kroppen och kan inte kontrollera den. De måste röra på sig, gunga på stolen, knäppa med fingrarna, skaka med foten och trumma med pennan för att ge några exempel enligt Gillberg. Vidare har dessa barn svårt för att koncentrera sig, de har låg uthållighet, de är avledbara och de har vakenhetsproblem. Vakenhetsproblem anses vara ett av grundproblemen med överaktivitet hos barnen *"Det finns vetenskapligt stöd för att låg vakenhet i nervsystemet kan medföra hög – troligen kompensatorisk hög – motorisk aktivitet. Man skulle kunna säga att kroppen försöker hålla igång för att hjärnan inte skall falla i sömn"* (Gillberg, 1996, sid.44). I sin bok om ADHD påpekar Duvner (1997) att sömnproblemet hos överaktiva barn kan förvärra beteendevikelserna, då ett trött barn är mer irriterat och genom detta försämrar sin koncentrationsförmåga.

Dessa barn har ett starkt behov av stadga, rutiner och fasta ramar. Stabilitet och fasta rutiner i de dagliga rutinerna skapar ofta den trygghet de har behov av enligt Iglum (1999). Iglum anser vidare att *"Ofta förekommande pauser, aktivitetsbyten och blandning mellan lugna och mer fysiska krävande aktiviteter är en åtgärd som kan göra livet i ett klassrum lättare för både AD/HD- eleven och dennes omgivning"* (Iglum. 1999, sid. 173).

Situationer som kan uppkomma på idrotten är att eleverna måste ta i varandra. Det finns elever som har AD/HD som är väldigt känsliga för beröring. Dessa barn feltolkar ofta dessa beröringar och får ett känsloutbrott. Iglum anser vidare att det är av stor vikt att pedagogen bör ha det överkänsliga känselsinnet i tankarna när pedagogen planerar fysiska aktiviteter, så att onödiga missförstånd undviks.

Duvner menar att lekar som fordrar samverkan och gemensam anpassning är komplicerade för elever med ADHD. På samma gång ger sådana övningar som förekommer i leken/idrotten viktig träning för de elever som är överaktiva. Många gånger tar man i skolan bort eleven från klassens grupprörelselekar, idrottslektioner samt grupparbeten, för att det inte fungerar i samspelet mellan den överaktiva eleven och de övriga eleverna i klassen *”Det bör vara en del i behandlingsmålen att medvetet träna samspel i liten grupp”* (Duvner, 1997, sid.99).

Enligt sjukvårdsrådgivningens hemsida har dessa barn koncentrationssvårigheter och svårt att kontrollera sina impulser. De är lättstörda och tappar lätt fokus. Uppmärksamhetsproblem kan ibland beskrivas som dagdrömmeri. Dessa barn kan ha svårt att sälla bort saker som är oviktiga från de viktiga. Dessa barn kan ha svårt att se de osynliga koder som finns mellan människor. Detta kan göra att det kan kännas kaotiskt för barnet när det kommer för många intryck samtidigt och detta kan i sin tur leda till att barnets beteende blir avvikande mot andras. Bollsporter och lekar som är fysiska och tävlingsinriktade kan vara svåra för dessa barn, då många av dessa barn har motoriska svårigheter. Barnen kan upplevas som klumpiga eller slarviga då de kan och ta i andra för hårt (webbadress 3).

Eva Kärfve är docent i sociologi och enligt Kärfve så är uppmärksamhet en svårfångad företeelse. Vi kan bara gå till oss själva och inse att vi ofta inte har lyssnat när någon har talat till oss? Vidare anser hon att vi *”sover”* bort en mängd tid som borde ha använts till kunskapsinhämtning eller kommunikation (Kärfve, 2001, kap 6). Hon anser vidare att vi vuxna måste *”våga ha karaktär nog att vara behövd och därför försöka vara beständig”* (Kärfve, 2001, sid.219).

Det går att läsa i Läkartidningen där överläkaren på neuropsykiatriska avdelningen på central sjukhuset i Karlstad B, Kadesjö samt C, Kadesjö som är socionom och leg psykoterapeut på centralsjukhuset i Karlstad. Överkrav och missförstånd är något som ADHD barn ofta får uppleva i skolan. Överkrav som att både ingå i en stor grupp och ta ansvar för sitt lärande och sköta inläring på egen hand. Speciellt eget lärande är svårt för dessa barn. Då barn vid upprepande tillfällen misslyckas med sitt skolarbete upplevs de som bråkiga, ovilliga och protesterande. Men barnen känner sig ofta orättvist behandlade. Ett bra omhändertagande av dessa barn ger för barnet stora vinster både känslomässigt och socialt samt ekonomiskt för samhället. Att endast fastställa barnens behov är inte tillräckligt. Det finns ingen standardlösning eller pedagogisk lösning som passar alla barn med ADHD. *”Hjälpen skall utformas utifrån barnens specifika förutsättningar och behov”* (Kadesjö & Kadesjö, 1999, volym 96, nr 12). För att kunna finna den rätta pedagogiska lösningen för eleven i skolan anser de att en pedagogisk utredning skall göras som ett komplement till den utredning som har fastställt diagnosen.

Det finns behov av små undervisningsgrupper som är tillrättlagda för barn som är överaktiva. Ett barn med ADHD har rätt att få den undervisning som barnet har behov av enligt Kadesjö och Kadesjö.

3.3 Bunkefloprojektet

Ortopeden Gärdsell ville göra något konkret åt dagens så kallade välfärdsjukdomar. Han ansåg att ökade sjukskrivningar till stor del beror på att alltför många människor är fysiskt inaktiva. Gärdsell var initiativtagare till Bunkefloprojektet som startade hösten 1999. Det är ett projekt som genomförs i samverkan mellan skola, idrottsföreningar och forskning. Detta projekt har fått hög prioritet både inom politiken, idrotten samt i forskningen.

Bunkefloprojektet startade på en skola som heter Ängslättskolan i Bunkeflostrand. Den lokala idrottsföreningen blev involverad i projektet och hjälpte till att genomföra det genom att ge barnen i årskurs 1 och 2 fysisk aktivitet i en timme varje dag. Alla barnen i dessa årskurser har schemalagd idrott varje dag. Från och med höstterminen 2002 har alla barn från årskurs 1 till 5 på denna skola en timmes fysisk aktivitet varje dag.

De olika aktiviteterna är skiftande och aktiviteter som promenader och spontan lek anses ha lika stor betydelse som andra rörelseaktiviteter. En förutsättning som anses ha stor betydelse för projektet är att barnen är motiverade och upplever rörelseglädje i aktiviteterna.

Projektet har förhoppningar om att aktiviteterna skall ge barnen starkare benstomme, förbättra motoriken och lägga grunden till en mer hälsosam livsstil samt grundlägga bra vanor. Syftet med projektet har också varit att ge barnen bättre självförtroende, ge barnen ökad koncentrationsförmåga och en förbättrad social förmåga.

Varje år vid skolstart genomför skolans idrottslärare, skolsköterskan och elevernas lärare motorikobservationer av alla elever som börjar i årskurs 1. Det anses vara av stor vikt att fånga upp och ge elever med otränad eller omogen motorik extra motorisk stimulans. Individuellt anpassad motorikträning ges i mindre grupper under en lektion i veckan till de barn som anses vara i behov av denna träning.

Personalen på skolan spelar en betydelsefull roll i projektet. Deras delaktighet är av största vikt. En grupp bestående av lärare, idrottslärare, rektor, skolsköterska och fritidspedagoger har bildats. Gruppens uppgift är att tillsammans med skolans hälsopromotor utvärdera samt utveckla projektet. Lika viktigt anses föräldrars engagemang i projektet vara.

”Motoriska betydelser för barns koncentrationsförmåga” är ett forskningsprojekt som ingår i Bunkefloprojektet. Där studeras elevernas motoriska utveckling, koncentrationsförmåga och skolprestationer. Motoriska observationer utförs årligen och elever i årskurs 1 till 3 iakttas under tre år. Elever med motoriska svagheter samt koncentrationssvårigheter studeras för att se om de har påverkats av den ökade fysiska aktiviteten och den extra motoriska träningen. Likaså hur deras självförtroende har påverkats (Webb adress 4).

I forskningsprojektet *”Motoriska betydelser för barns koncentrationsförmåga”* har forskningsgruppen utgått från tre olika hypoteser:

”1. Barns grovmotorik förbättras med ökad fysisk aktivitet och extra motorisk träning i skolan.

2. *Barns koncentrationsförmåga förbättras med ökad fysisk aktivitet och extra motorisk träning i skolan.*

3. *"Barns skolprestationer i svenska och matematik förbättras med ökad fysisk aktivitet och extra motorisk träning i skolan" (webbadress 5).*

Resultatet från motorikobservationerna styrker studiens första hypotes att barns grovmotorik förbättras med ökad fysisk aktivitet och extra motorisk träning i skolan. Eleverna i undersökningsgruppen har bättre balansförmåga, koordination och bättre motorik efter ett och två år än eleverna i jämförelsegruppen. Likaså när det gäller koordination och handkoordination har eleverna i undersökningsgruppen bättre resultat än jämförelsegruppen i skolår 2 och 3. De elever i jämförelsegruppen som hade motoriska problem vid projektstart har i stor utsträckning kvar dessa problem ett år senare.

Studiens andra hypotes att barns koncentrationsförmåga förbättras med ökad fysisk aktivitet och extra motorisk träning i skolan, kan dock inte bekräftas. Enligt lärarnas bedömning har eleverna i undersökningsgruppen bättre uppmärksamhet, impuls kontroll och koncentrationsförmåga i sin helhet i år 2 än eleverna i jämförelsegruppen. Dock kvarstår inte dessa skillnader i skolår 3. Hos de elever som hade stora motoriska brister vid projektstart och fått extra motorisk träning utöver den ökade fysiska träningen kan läraren och föräldrarna se en bestående positiv effekt.

Den tredje och sista hypotesen att barns skolprestationer i svenska och matematik förbättras med ökad fysisk aktivitet och extra motorisk träning i skolan, kan verifieras i ett flertal av studiens delresultat. Här hade undersökningsgruppen bättre resultat på alla granskade stycken av de nationella proven i svenska och matematik i skolår 2 än eleverna i jämförelsegruppen.

Resultatet pekar på att ökade kroppsliga verksamheter och extra motoriska övningar i skolan kan ha betydelse för skolprestationer i svenska och matematik i skolår 2. I synnerhet när det är fråga om skrivförmåga, läsförmåga, rumsuppfattning samt taluppfattning/tankefärdighet, där skillnaderna mellan interventions- och jämförelsegrupp är säkerställda. Motorisk träning verkar ha stor betydelse ju större de möjliga motoriska bristerna är hos eleverna. Det rör såväl den motoriska förmågan såsom koncentrationsförmåga samt skolprestationer i svenska och matematik (Webb adress 5).

3.4 Är tidigare forskning samstämmig?

I kapitel tre om tidigare forskning har vi belyst vad olika forskare har kommit fram till. Duvner, Gillberg och Iglum är samstämmiga i sin forskning om att överaktiva barn och ADHD barn behöver stadga, rutiner och fasta ramar i sitt skolarbete. De är eniga om att dessa barn behöver få röra på sig kontinuerligt. Detta är något som också framhävs i Bunkefloprojektet. Motorisk träning verkar ha stor betydelse. Den motoriska träningen är extra viktig ju större de möjliga motoriska bristerna är hos eleverna. Det rör såväl den motoriska förmågan som koncentrationsförmågan samt skolprestationer.

Kärfve är inte helt samstämmig med den övriga forskningen som vi har tagit del av, men som vi tidigare har påpekat, kommer vi inte att behandla eller ta ställning till, för eller emot de olika medicinska metoder, eller diagnoser forskare och författare förespråkar för det överaktiva barnet. Kärfve är inte samstämmig med de övriga forskarna om diagnoserna och medicineringen. Men hon är enig med övriga forskarna om att dessa barn som är överaktiva behöver fasta ramar.

Kadesjö och Kadesjö (1999) anser att ”*genomtänkt omhändertagande av riskbarn främjar optimal utveckling*” Om dessa barn skulle få problem i skolan beror på hur barnet blir bemött och vilken förståelse som skolan ger dessa barn. De belyser vikten av fasta rutiner runt dessa barn, här är de helt samstämmiga med Duvner (1999), Gillberg (1996), Iglum (1999) och Kärfve (2001).

4. METOD

I detta kapitel redogör vi för vårt tillvägagångssätt och undersökningens metoder, val av undersökningsgrupp, urval, bortfall. Det vetenskapliga förhållningssättet i våra datainsamlingar och bearbetning av inkommande data. Vidare kommer vi att diskuteras etik, reliabiliteten, generaliserbarhet och validitet i vår undersökning.

Undersökningens tema har varit hur idrotten påverkar överaktiva elever från pedagogernas synvinkel samt hur pedagogerna anser att den överaktiva eleven uppför sig när den får ”myror i kroppen”. Dessa teman har använts för att skapa en röd tråd och struktur åt vår undersökning. För att kunna ge ett svar på våra frågeställningar, sammankopplas dessa två frågor för att bilda en helhet till undersökningen.

4.1 Val av ämne

Val av ämne har vi gjort genom att vi har uppmärksammat och fattat intresse för hur samhället som vi lever i har förändrats sedan vi själva gick i skolan. Vi upplever att samhället har förändrats, men skolan har inte gjort detta i samma takt enligt våra erfarenheter. Våra funderingar har varit hur skolan kan anpassa sig till de överaktiva barnen som finns i vår skola.

4.2 Val av undersökningsgrupp

Vårt val av undersökningsgrupp har skett genom ett så kallad ”*proportionellt stratifierat urval*” (Stukát, 2005, sid.61). Denna metod är enligt Stukát särskilt passande när man inte har möjlighet för eller för avsikt av att använda ett större antal individer, men några av individerna anses vara av så stor vikt att de inkluderas i undersökningen. För att alla grupper ska bli garanterade representation delas gruppen i förväg in i delgrupper och ifrån varje delgrupp dras ett slumpmässigt stickprov (Stukát, 2005, kap.2).

Vi har kommit i kontakt med de pedagoger som ingår i vår undersökning genom våra personliga kontaktnät. Dessa arbetar på skolor från Västsverige.

Vi valde att dela in individerna som deltog i vår undersökning i tre grupper. En grupp består av de pedagoger vi har intervjuat och som jobbar i en klass för bara överaktiva barn, den andra gruppen är pedagogerna i en f-6 klass och den tredje gruppen som är med i undersökningen är pedagoger som undervisar på högstadiet och gymnasiet. Vi har delat in grupperna efter hur undervisningssituationen ser ut i skolan.

1. Pedagogerna i "specialklassen" för de överaktiva barnen.
2. Pedagogerna i årskurs f-6.
3. Pedagogerna i högstadiet och gymnasiet.

Specialklassen har tre pedagoger, de har samma lärare hela dagen, f-6 klasserna har en klasslärare hela dagen som har huvudansvaret, gruppen med högstadie- och gymnasieelever har i stort sett olika pedagoger varje lektion under dagen.

Enkäterna delades ut till de pedagogerna på respektive skolan som hade samtyckt till deltagande i vår enkätundersökning. Varav det delades ut 23 till pedagogerna på högstadiet och gymnasiet. De resterande 27 stycken delades ut till pedagogerna i årskurs f – 6.

4.3 Val av metod

Att medvetet göra olika metodval i början av planeringsfasen då projektet planläggas är av stor vikt anser Wisen och Lindblom i *"Effektivt projektarbete"* (2004). Det är av stor vikt på grund av att metod valet styr vilket slutresultat det blir.

Vi har valt två olika metoder för datainsamling. Vi har gjort en kvantitativ studie i form av enkätundersökning bland pedagoger på sex skolor från förskoleklass till gymnasieklass. Vi har också gjort en kvalitativ intervjustudie med 3 pedagoger i en klass på åtta elever för överaktiva elever. Vi anser att båda metoderna har betydelse för att vårt arbete skall få både djup och bredd. *"I praktiken innehåller de flesta undersökningar både kvalitativa och kvantitativa inslag"* (Stukát, 2005, sid.35). *"I samhällsvetenskapen betyder det att se på ett fenomen från flera perspektiv"* (Johannessen & Tuft, 2002, sid. 77)

I vår undersökning genomförde vi en gruppintervju av pedagogerna i specialklassen, då en av fördelarna med denna form av intervju är att *"gruppintervjuerna ger uppslag som lättare kommer fram under interaktionen mellan medlemmarna och därigenom kommer idéer fram som kan ligga till grund för planering och förbättringar inom det studerade området"* (Trost, 1997, sid 26). Vi anser att de tre olika pedagogerna som vi intervjuade kunde uttrycka sig fritt, då hela intervjusituationen var avslappnad, och pedagogerna kompletterade varandras svar och åsikter.

"Har man alltför många intervjuer riskerar analysen att bli ytlig" (Stukát, 2005, sid.62). Vi har valt tre pedagoger för vår intervjuundersökning på grund av att i den klass de undervisar går det endast elever som bedöms vara överaktiva. Alla barn har inte en diagnos, men upplevs ändå ha behov av undervisning i en liten grupp. Pedagoger som dagligen jobbar med flera olika överaktiva barn i en grupp besitter stor kunskap om hur dessa barn fungerar, något som eventuellt inte skulle komma fram i en enkätintervju. I denna grupp finns det inget riktigt klart

svar på våra frågor och enligt Andersen och Schweneke, (1998 kap: 7) är då intervjuer det bästa alternativet.

Enkätundersökningen vi valde att göra på de sex skolorna gjorde vi för att vi ville nå ut till fler pedagoger än som skulle ha varit fallet vid intervjuer. Svar från en större grupp ger mer trovärdighet åt undersökningen (Stukát, 2005, sid 42). *”För att få garantier för att olika grupperingar blir representerade delat populationen i förväg in i s.k. strata (delgrupper) och ur varje stratum dras sedan ett slumpmässigt stickprov”* (Stukát, 2005, sid 60).

4.4 Urval och bortfall

Vi delade ut de 50 enkäterna till pedagoger som arbetar på olika skolor i Västsverige. Vi fick in 45 stycken enkäter. Detta som kan anses vara en bra svarsfrekvens och bortfallet på fem stycken enkäter är försumbart. Vi delade in enkätundersökningen i två olika delgrupper. En för årskurs f-6 och en för årskurs 7- Gymnasiet. Därefter valde vi slumpmässigt ut tio enkäter från varje delgrupp som var med i vår undersökning.

4.5 Datainsamling

Platsen för intervjuens genomförande med de tre pedagogerna i specialklassen för de överaktiva barnen skedde på deras skola. Platsen valdes av pedagogerna vi intervjuade. Det är rimligt att de personer som ställer upp på en intervju skall ha den fördelen att få bestämma en plats som denna känner sig trygg på (Trost, 1997, kap 3). De personer som vi har intervjuat ansåg att det var av stor vikt att vi kom till deras skola och klassrum. På detta vis kunde de visa på plats vad de ville förmedla till oss. Inga elever var här denna eftermiddag.

Vi valde att genomföra intervjuerna tillsammans. Detta val gjorde vi från utgångspunkten att det var av stor vikt att vi bägge två fick ta del av vad pedagogerna ville förmedla till oss. Likaså var det en trygghet för oss att vara två så att vi inte missade någon viktig information. *”Två personer kan upptäcka mer än vad en person gör”* (Stukát, 2005, sid, 41).

Vi ansåg att det var gruppens åsikter vi ville veta eftersom, dessa pedagoger arbetade tätt ihop. Därför valde vi att göra en gruppintervju. Det är något som Stukát belyser (2005 kap: 2) att i en gruppintervju kan det vara till sin fördel om gruppen har någonting gemensamt. Vi ansåg att informationen som pedagogerna kunde förmedla till oss när de var samlade i en grupp var av störst vikt då de kan stötta varandra och fylla i när någon av dem tappade tråden.

Vi har valt att spela in våra frågor och svar på band. En av fördelarna med att använda bandspelare är att *”man kan lyssna på tonfall och ordval upprepade gånger efteråt, man kan skriva ut intervjun och läsa vad som ordagrant sagts”* (Trost, 1997, sid. 50). Detta ansåg vi vara en fördel för oss, då det kan vara svårt att anteckna allt som har sagts vid en intervju och eventuellt missa något av stor vikt. Vi valde att sammanställa vår intervju dagen efter intervjutillfället för att vi skulle ha intervjun i färskt minne och inte missa någon viktig detalj.

Pedagogerna som vi intervjuade fick inte se frågorna innan, då vi ansåg att pedagogerna kunde diskutera och påverka varandras svar. Vi ville ha spontana svar och ett spontant kroppsspråk från alla som deltog. (Frågor vi ställde se bilaga 1).

För att kunna få en bredare uppfattning om hur pedagoger upplever elever före och efter idrottsutövning gjorde vi en enkätundersökning. Vi tog kontakt med sex olika skolor. De fick frågan om de ville vara med på en enkätundersökning om överaktiva barn. På tre av skolorna valdes ett arbetslag ut som svarade på frågorna från enkäten, dessa tre skolor kan anses vara lite större skolor. På två av skolorna delades enkäterna ut till samtliga pedagoger. Dessa två skolor kan anses vara lite mindre skolor. På denna enkätundersökning ville vi ha konkreta svar. (Enkätfrågorna se bilaga 2) En enkätundersökning är den mest relevanta metoden när det inte är möjligt att intervjua alla pedagoger som ingår i undersökningen (Stukát, 2005, kap, 2).

4.6 Bearbetning av enkät och intervju undersökningen

För att tolka och analysera de olika svar vi har fått i våra inspelade intervjuer har vi lyssnat igenom inspelningen flera gånger och skrivit ut intervjudelen som berör idrotten i samklang med överaktiva elever. Vi har diskuterat den här delen och analyserat den. Svaren redovisas i resultatdelen. Likaså har vi sammanfattat enkätundersökningen och analyserat svaren. Vi har slumpvis valt ut tjugo svar från enkätundersökningen som vi kommer att redovisa, tio svar från f-6 klasserna och tio svar från högstadiet och gymnasieklasserna. Om alla grupper ska bli garanterade att bli representerade delas grupperna in i förväg i delgrupper och ifrån varje delgrupp dras ett slumpmässigt stickprov (Stukát, 2005, kap.2).

4.7 Etiska övervägande

Enligt Patel och Davidsson är det av stor vikt att personer som deltar i undersökningar inte blir utlämnade på ett sådant sätt att det kan vara till skada eller fara för dessa. Det kan exempelvis vara personer som har medverkat i undersökningen eller personer som blir berörda av resultatet av undersökningen (Patel & Davidsson, 1994, kap: 3).

Av hänsyn till deltagande elever och lärare har vi valt att inte nämna några namn på varken personer eller skolor då risk kan finnas att någon annan person kan känna igen de som har deltagit i vår undersökning.

Innan vi började vår undersökning blev alla personer som deltagit i undersökningen informerade om att deltagande i undersökningen är frivilligt och kan avbrytas när den berörda personen så önskar.

Vi har spelat in hela intervjun med de berörda personerna från undersökningen på skolan. De berörda personerna har gett sitt tillstånd till inspelningen och de har också blivit informerade om att allt inspelat material kommer att förstöras när denna kurs är slut. Den här informationen har de fått muntligt från oss. Vårt material från enkätundersökningen kommer

också att förstöras efter kursens slut. Alla berörda parter i denna undersökning har blivit informerade om detta muntligt från oss.

4.8 Studiens tillförlitlighet

Vi ställde oss frågan om resultatet skulle bli trovärdigt med endast sex skolor i en enkätundersökning, samt att vi kommer att genomföra endast en studie i en klass för överaktiva elever. Vi anser att resultatet i vår undersökning inte kan generaliseras då underlaget har varit för litet.

Då det gäller intervjuer anser Trost, (1997). *”Att man skall begränsa sig till ett mycket litet antal intervjuer”* samt att *”Med många intervjuer blir materialet ohanterligt och kanske mäktar man inte att få en överblick och samtidigt se alla viktiga detaljer som förenar eller skiljer”* (sid110).

Vi anser att vi har gjort korrekta tolkningar från de olika resultaten på undersökningarna. De här frågorna går under namnen validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. Inom den moderna samhällsvetenskapen har dessa begrepp fått en ställning som *”vetenskapens treenighet”*. Enligt somliga kvalitativa forskare vardagsspråkliga termer som brukas när en diskussion om sanningsvärdet kan uppkomma angående resultatet i en undersökning. Tre olika begrepp är väsentliga i en undersökning då *”reliabilitet mäter kvaliteten på själva mätinstrumentet respektive, validitet dvs. om man mäter det som man avser att mäta samt, generaliserbarhet, dvs. för vem/vilka gäller resultaten måste grundligt utredas”* Reliabiliteten kan liknas med hur noggrant mitt sätt att fastställa det jag skall mäta, hur korrekt instrumentet mäter. Reliabiliteten definieras emellanåt som mätningens motstånd mot tillfällighetens påverkan (Stukát, 2005 Sid. 125). *”Validiteten handlar om hur tillförlitliga data är, och hur det är också en relevant fråga vid generalisering”* (Johannessen och Tufte, 2002 sid 240). Generaliserbarheten måste man också betänka, vem är det som skall ha resultaten. Kan resultatet på undersökningen gälla bara den grupp som har blivit undersökt eller kan resultatet generaliseras.

Då vi inte tar upp några specifika exempel på elever i vår intervju- och enkätundersökning anser vi att pedagogerna kan svara opartiskt på våra frågor (Stukát, 2005, sid. 129).

Teoretiska datainsamlingar har skett via litteratur, artiklar från facktidningar, artiklar i läkartidningar, statliga utredningar, samt forskningsrapporter. Vi har varit i kontakt med Riksförbundet Attention som är en rikstäckande intresseorganisation för neuropsykiatriska funktionshinder.

Då vi inte har kunnat hitta någon litteratur som direkt har behandlat det ämne som vår undersökning har varit riktad mot. Har det varit svårt att hitta forskning i ämnet som har kunnat vara till stöd för vår undersökning.

4.9 Vetenskaplig förhållningssätt

Gilje och Grimen (2003) som är författare till boken *”Samhällsvetenskapernas förutsättningar”* och verksamma inom vetenskapsteorin skriver att ett påstående måste i princip kunna falsifieras för att kunna vara en vetenskaplig teori. Vidare går det att läsa *”Observationer och experiment ska vara intersubjektiva, dvs. de ska vara av sådan art att andra människor i princip kan företa observationerna och utföra experimenten”* (sid 23).

Våra undersökningar är enligt vår mening av sådan art att andra människor kan utföra samma undersökningar som vi har gjort. De anser vidare att det är viktigt att ha förförståelse till en text. Har man inte förförståelsen till en text kan den bli feltolkad. Språk, föreställningar, uppfattningar, begrepp, och personliga föreställningar är av stor vikt för att kunna tolka en text korrekt (Gilje & Grimen, 2006).

Samhällsvetenskapliga metoder påvisar hur vi skall göra när vi ska skaffa data om verkligheten vi lever i. *”Forskaren måste följaktligen använda en metod som gör det möjligt att visa att det är sannolikt att antagandena är riktiga”*. Vidare står det att läsa *”Det räcker inte att grunda slutsatsen på egna uppfattningar och inslag i media”* (Johannessen & Tufte, 2002 sid 17).

4.10 Felkälla

En eventuell felkälla i vår undersökning har vi upptäckt. På en av de skolor vi lämnade ut enkäter skulle vi ha avsatt tid och lämnat ut enkäterna personligen till pedagogerna och inte lämnat över dem till en pedagog. Denna pedagog delade ut enkäterna efter ett eftermiddagsmöte och informerade inte hur viktigt det var att enkäterna fylldes i på ett korrekt sätt. Detta medförde att ett flertal enkäter var felaktigt ifyllda.

5. RESULTAT

I detta avsnitt redovisas det sammanställda resultatet i vår undersökning. Först redovisas resultatet från intervjuundersökningen från specialklassen för de överaktiva eleverna. Efter redovisningen av resultatet från intervjun kommer vi att ge en kort kommentar om våra egna slutsatser. Därefter kommer vi att redovisa resultaten från enkätundersökningen, samt kommer vi att ge kort kommentar om dessa resultat från enkätundersökningen. Därefter kommer vi att svara på våra två frågeställningar.

5.1 Resultat och analys från lärarintervjun

Vi har intervjuat tre pedagoger, två män och en kvinna, som undervisar åtta stycken elever som av omgivningen upplevs vara överaktiva. Dessa elever har i samspråk med elevens vårdnadshavare lyfts ur ordinarie undervisning.

De tre pedagogerna har arbetat mellan 8 och 10 år med specialklasser och de är utbildade lärare eller socionomer. I klassen har de elever från årskurs 2 till årskurs 6. Alla elever som går här har inte diagnostiserats. Varje år vid skolstart får pedagogerna in ansökningar om elever som har behov av att gå i specialklassen. Tillsammans med ett hälsoteam väljs de ut som har störst behov av att komma till dem. För att kunna hjälpa eleverna på bästa möjliga vis vill de helst inte ha mer än sex elever i klassen. Vid intervjutillfället hade de fått två akutplacerade elever till klassen.

I denna klass går enbart pojkar. För tillfället går inga flickor i klassen. Om de skall ta emot flickor anser de att det måste vara minst två flickor, för att inte flickan skall uteslutas från det sociala spelet med andra flickor. Pedagogerna poängterade vid ett flertal tillfällen att eleverna var i stort behov av att ha klar struktur i undervisningen och en klar ledargestalt i klassrummet.

På frågan hur dessa barn upplevs på idrotten svarade pedagogerna samstämmigt att vissa är väldigt duktiga och vissa ville inte ens försöka. De påpekade att lagidrott fungerade inget vidare. Vid de tillfällen som lagidrotten skall utövas behövs det väldigt klar struktur på lektionen. Pedagogerna ansåg inte att det var idrotten i sig själv som var problemet, utan det var situationen i omklädningsrummen som tog både tid och kraft från många. Stämningen efter omklädningsrummet var inte alltid den bästa. Därför hade de valt att lägga idrotten som sista lektion på dagen.

När pedagogerna fick berätta fritt hur de lade upp undervisningen berättade pedagogerna att de dagligen har fysiska aktiviteter med eleverna. Det var A och O i deras undervisning och det är ett måste om de skall klara av klassrumsituationen. Som exempel på dessa fysiska aktiviteter angav de exempelvis att åka fiska, campa och vandra i skogen. Eleverna fick ett

inre lugn sa de. Veckan innan vi kom för att intervju dem hade de varit och fiskat vid havet. Det var väldigt uppskattat av eleverna.

5.2 Diskussion till intervjun

Dessa pedagoger hade helt omedvetet idrott med eleverna dagligen. Enligt läroplanen för idrott och hälsa skall friluftsliv utgöra en betydande del av idrotten och lek och raska promenader hör också till idrottsämnet. Pedagogerna bekräftade att de överaktiva eleverna hade behov av att röra på sig och är samstämmigt med den forskning vi har behandlat i denna uppsats. Fasta klara strukturer var en annan sak som de bekräftade att dessa elever hade behov av. Detta är något som Duvner, Gillberg, Iglum samt Kärfve påvisat att det är av stor vikt för dessa elever.

5.3 Resultat enkätundersökning

Vi har dragit tio stickprov från varje delgrupperna. Vi kommer här att redovisa först resultatet för förskoleklass till årskurs sex som är en delgrupp, därefter kommer vi att redovisa årskurs sju till gymnasiegruppen som är den andra delgruppen:

5.4 Resultat F-6

Av de tio pedagogerna i enkätundersökningen är nio kvinnor och en är man. Fem av dessa har jobbat upp till fem år som lärare och resterande har arbetat minst 11 år som lärare. Samtliga 10 arbetar med barn mellan 6-12 år. Fem av pedagogerna har jobbat på skolan upp till fem år och en har arbetat mellan 6-10 år. Resterande sex har arbetat mellan 11-15 år.

Två av pedagogerna anser att de inte har överaktiva elever vi kommer därför på frågorna 5-20 att redovisa svaren för de åtta som anser att de har överaktiva elever i klassen.

5. Upplever du att du har någon/några elever i din klass som är överaktiv?

- Ja svarar 8st.
- Vet ej svara 0st.

6. Hur många upplever du som överaktiva i din klass?

- 2-3st svarar 7st.
- 5st svarar 1st

7. Har någon av dessa elever diagnos?

- 2st svarade ja några.
- 1st svarade ja alla.
- 5st svarade nej.

8. Upplever du dessa elever som störande?

- 2st svarade ja, på de flesta lektionerna.
- 6st svarade ja ibland.

9. Om ja, finns det några speciella lektioner som är mer stökiga? Här kommer vi att ge exempel från svaren:

- När eleven har eget arbete, senare på dagen, lektioner som saknar tydlig ledarskap, nya andra pedagoger, musiklektioner och andra barngrupper än de vanliga

10. Hur kan det yttra sig? Här kommer vi att ge exempel från svaren:

- Går omkring, kan ej jobba och lyssna, pratar, stökiga och svårt att sätta igång med arbeten.

11. Vilken tid på dagen upplever du att dessa elever har svårt att koncentrera sig?

- 0st ansåg att förmiddagen har de svårast att koncentrera sig på.
- 2st ansåg att eftermiddagen har de svårast att koncentrera sig på.
- 6st ansåg att det hade någon betydelse.

12. Märker du någon skillnad om eleven/eleverna upplevs som lugnare/mer aktiv efter idrotts lektion?

- 1 st. pedagog svarar har ej tänkt på det.
- 0st svarar Ja.
- 7st svarar ja ibland.
- 0st svarar nej det märks inte.

13. Upplevs eleven ha blivit mer lugn och harmonisk efter idrotten?

- 1 st. pedagog svarar har ej tänkt på det.
- 1st svarar ja.
- 0st svarar nej.
- 5st svarar ibland.
- 1st svarar vet ej.

14. Upplevs eleven/eleverna bli mer överaktiva efter ett idrottspass?

- 1 st. pedagog svarar har ej tänkt på det.
- 0st svarar ja.
- 0st svarar nej.
- 4st svarar ibland.
- 3st svarar vet ej.

15. Blir dagen lugnare om eleverna har idrott på förmiddagen jämfört med eftermiddagen?

- 1 st. pedagog svarar har ej tänkt på det.
- 0st svarade ja.
- 0st svarade nej.
- 7st svarade vet ej.

16. Har du idrotten med din klass själv?

- 2st svarade ja.
- 6st svarade nej.

17. Om du svarade ja, (annars fortsätt till fråga 20) . Upplever du dessa elever störande på idrotten?

- 0st ja.
- 2st nej.
- 0st vet ej.
- 6st har inte idrotten själv.

18. Beror det på vilka aktiviteter ni gör, som avgör om eleven är störande?

- 0st ja.
- 0st nej.
- 1st olika, olika gånger.
- 1st ej svarat

19. Märks det någon skillnad om ni har lagidrott jämfört med individuella grenar som exempelvis redskap?

- 0st svarade ja.
- 0st svarade nej.
- 1st svarade olika, olika gånger.
- 1st ej svarat.

20. Om du svarade nej, har idrottsläraren ofta framfört klagomål på dessa elever uppfört sig under lektionen till dig?

- 2st har idrott själva.
- 2st ja.
- 4st nej

5.5 Diskussion till resultatet F-6 klasserna

Flertalet pedagoger i den här gruppen anser sig ha överaktiva elever i sina klasser. De anser samtidigt att dessa elever är störande på lektionerna. De anser vidare att eleverna behöver fasta rutiner i sin skolvardag samt att de behöver lektioner med tydligt ledarskap. Iglum belyser att det är just stadga, rutiner och fasta ramar dessa barn är i ett starkt behov av. Stabilitet och fasta rutiner i de dagliga rutinerna skapar ofta den trygghet de har behov av enligt Iglum (1999).

Tydligt ledarskap var ett av de exempel som kom upp, detta är något som Kärfve efterlyser i skolan. Hon anser vidare att vi vuxna måste *”våga ha karaktär nog att vara behövd och därför försöka vara beständig”* (Kärfve, 2001, sid.219).

Frågorna 12, 13, 14 och 15 är frågor som berör våra frågeställningar om idrottens betydelse för den överaktiva eleven i skolan. Här kan vi dock inte dra några slutsatser ifrån de svar som vi har fått in. Så vi inte har fått tillräckligt många samstämmiga svar. Dock kan vi se att de inte är några av pedagogerna som anser att idrotten triggat upp eleverna.

5.6 Resultat högstadiet och gymnasieskolan

Gruppen pedagoger i enkätundersökningen som består av sex kvinnor och fyra män. Av dessa har två stycken arbetat upp till fem år, fyra har arbetat mellan sex till tio år och fyra har jobbat upp till 15 år som pedagog. Åtta arbetar med åldrarna 13 till 15 år, och två jobbar med åldrarna 16 till 19 år. Två har arbetat på skolan mellan 0-5 år, fem har jobbat på skolan mellan sex och tio år och tre har arbetat mellan 11 till 15 år.

5. Upplever du att du har någon/några elever i din klass som är överaktiv?

- Ja svarar 10st.
- Nej svarar 0st.
- Vet ej svara 0st.

6, Hur många upplever du som överaktiva i din klass?

- 1st svarade 3st.
- 2-3st svarar 3st.
- 4-5st svarar 4st

7, Har någon av dessa elever diagnos?

- 5st svarade ja några.
- 0st svarade ja alla.
- 5st svarade nej.

8, Upplever du dessa elever som störande?

- 1st svarade ja, på de flesta lektionerna.
- 9st svarade ja ibland.

9, Om ja, finns det några speciella lektioner som är mer stökiga? Här kommer vi att ge exempel från svaren:

- Vid lagsport, när eleven har eget arbete, senare på dagen, mindre struktur på lektionerna. Labbtimmar och i ämnen där eleven har störst svårigheter.

10, Hur kan det yttra sig? Här kommer vi att ge exempel från svaren:

- Rastlösa, uttråkade, svårt att sitta still, gapiga, pratar, röriga, svårt att sätta igång med arbete

11, Vilken tid på dagen upplever du att dessa elever har svårt att koncentrera sig?

- 0st ansåg att förmiddagen har de svårast att koncentrera sig på.
- 7st ansåg att eftermiddagen har de svårast att koncentrera sig på.
- 3st ansåg att det hade någon betydelse.

12, Märker du någon skillnad om eleven/eleverna upplevs som lugnare/mer aktiv efter idrotts lektion?

- 5st svarar Ja.
- 0st svarar ja ibland.
- 5st svarar nej det märks inte.

13, Upplevs eleven ha blivit mer lugn och harmonisk efter idrotten?

- 3st svarar ja.
- 1st svarar nej.
- 1st svarar ibland.
- 5st svarar vet ej.

14, Upplevs eleven/eleverna bli mer överaktiva efter ett idrottspass?

- 0st svarar ja.
- 6st svarar nej.
- 0st svarar ibland.
- 4st svarar vet ej.

15, Blir dagen lugnare om eleverna har idrott på förmiddagen jämfört med eftermiddagen?

- 2st svarade ja.
- 0st svarade nej.
- 8st svarade vet ej.

16, Har du idrotten med din klass själv?

- 1st svarade ja.
- 9st svarade nej.

17, Om du svarade ja, (annars fortsätt till fråga 20). Upplever du dessa elever störande på idrotten?

- 1st nej.
- 0st vet ej.
- 9st har inte idrotten själv.

18, Beror det på vilka aktiviteter ni gör, som avgör om eleven är störande?

- 1st olika, olika gånger.
- 9st har ej idrott.

19, Märks det någon skillnad om ni har lagidrott jämfört med individuella grenar som exempelvis redskap?

- 1st svarade ja.
- 0st svarade nej.
- 9st har ej idrott.

20, Om du svarade nej, har idrottsläraren ofta framfört klagomål på dessa elever uppfört sig under lektionen till dig?

- 1st har idrott själva.
- 2st ja.
- 7st nej

5.7 Diskussion till resultatet högstadiet och gymnasieskolan

I den här delgruppen ansåg samtliga sig ha överaktiva elever i sina klasser. Dock var det bara en av dessa pedagoger som ansåg att de eller dessa var störande på de flesta lektionerna. De övriga ansåg att de ibland var störande. Det kan finnas ett samband med vilka ämnen de olika pedagogerna undervisar i. Då pedagogerna har gett exempel på där de överaktiva barnen får problem är i mindre strukturerade lektioner, labb timmar, vid lagsport och vid eget arbete. Dessa ämnen är sådana där eleverna måste kunna samarbeta och ta egna beslut flera gånger om under lektionstimmen. Duvner påpekar att dessa är aktiviteter som fordrar samverkan och gemensam anpassning och är komplicerade för elever med ADHD (Duvner, 1997).

Här har en av pedagogerna som har idrotten själv påpekat att dessa elever hade problem med lagsporter. Situationer som kan uppkomma på idrotten är att eleverna måste ta i varandra. Det finns elever som har AD/HD som är väldigt känsliga för beröring. Dessa barn feltolkar ofta dessa beröringar och får ett känsloutbrott enligt Ilgum (1999). För att onödiga missförstånd inte skall uppstå anser Ilgum att det är av stor vikt att pedagogen bör ha det överkänsliga känslsinnet i tankarna när pedagogen planerar fysiska aktiviteter. Dock ansåg pedagogen inte att de överaktiva eleverna var något egentligt problem som störde lektionen.

Frågorna 12, 13, 14 och 15 är frågor som berör våra frågeställningar om idrottens betydelse för den överaktiva eleven i skolan. Här kan vi dock inte dra några slutsatser ifrån det svar som vi har fått in eftersom vi inte har fått så stort antal av samstämmiga svar. Dock kan vi se att det inte är några av pedagogerna som anser att idrotten triggat upp eleverna. Flertalet av pedagogerna har ej eleverna både innan och efter idrottslektionen och kan därför inte ge ett fullgott svar på dessa frågor.

5.8 Har idrotten någon påverkan på överaktiva barn.

Idrotten kan ha både positiv och negativ inverkan på barnen. Exempel på den positiva inverkan är att eleverna lär sig att samspela med sina kamrater samt få utlopp för den överskottenergi de har. Samtidigt kan idrotten vara negativ för barnen då dessa har svårt att ta till sig alla nya intryck och eleverna måste eventuellt ta i varandra vilket är något som Ilgum (1999) påpekar att ADHD barn är väldigt känsliga för. Detta är något som pedagogerna måste beakta så inte onödiga missförstånd uppstår. Pedagogerna i specialklassen samt flertalet av lärarna från enkätundersökningen som har idrotten själva påpekade att dessa elever har svårt för lagsporterna.

5.9 Kan idrottslektionen vara ett pedagogiskt hjälpmedel i den dagliga undervisningen med överaktiva elever?

Barn som ingår i vår undersökning och har dessa problem kan ha svårt för de nya situationer som uppkommer i Idrotten. Nya övningar och regler återkommer rutinmässigt, därför är det av stor vikt att pedagogen tar sig tid och förklarar den nya övningen och dess regler, så att eleven får känna den trygghet som denne har stort behov av. *”En grundregel är att man ändrar en faktor åt gången” (Iglum, 1999, sid. 172). Gör inte pedagogen detta kan eleven känna sig otrygg och då ”spela upp sig”.*

Enligt läroplanen för idrott och hälsa skall eleven *”Genom friluftsverksamhet och vistelse i skog och mark får upplevelser, kunskaper och erfarenheter som kan stimulera ett fortsatt intresse för friluftsliv, natur och miljöfrågor” (web adress 6).* Specialklassen jobbar dagligen enligt dessa direktiv då deras verksamhet varierar med utflykter i skogen, fiske samt friluftsliv med eleverna. Enligt dessa pedagoger som jobbar med de här eleverna ger naturen ett inre lugn till de överaktiva eleverna. Här kan vi se att idrotten kan vara ett pedagogiskt hjälpmedel för pedagogen i arbetet med den överaktiva eleven.

Då det är svårt att få ett entydigt svar från vår undersökning på frågan, av den orsaken att eleverna som är överaktiva har svårt för lagsport, men har samtidigt behov att röra sig.

6. DISKUSSION

I denna del kommer vi att diskutera och argumentera utifrån vårt resultat från intervju- och enkätundersökningen samt ifrån den litteratur, artiklar och statliga utredningar vi har tagit del av. Här kommer vi att ge våra egna åsikter och uppfattningar. Därefter kommer vi att ge förslag på fortsatt forskning. Slutligen i denna del kommer vi att ta upp brister i vår undersökning.

6.1 Anknytningar till teoretiska resonemang från inledningen samt tidigare forskning

Som vi tidigare har påpekat måste eleven kunna anpassa sig till de olika omständigheter som dagligen uppkommer på skolan. Detta är något som Gillberg (1996) anser vara av stor vikt om en elev skall uppfattas som normalaktiv eller inte. De överaktiva eleverna har oftast problem med att kunna anpassa sig till förändringar i den dagliga rutinen, förändringar som kan uppkomma vid ett flertal tillfällen under skoldagen. Idrotten i skolan är ett sådant moment där det ena lektionstillfället mycket sällan är likt det andra. Eleverna vet inte riktigt vad som skall hända på de här lektionerna. Detta kan då ställa till problem för dessa elever, då de har stort behov av stadga, rutiner och fasta ramar på lektionerna. Enligt Duvner tas den överaktiva eleven oftast bort från lektionerna i idrott för de klarar inte av alla nya sinnesintryck. Han påpekar att detta inte är bra för dessa elever, de behöver träna att samspela med andra (Duvner, 1997).

Samtidigt har de överaktiva eleverna stort behov av att få röra på sig, och få utlopp för den överskottenergi som de har. Enligt vår enkätundersökning ansåg ett antal av pedagogerna på grundskolan samt högstadiet och gymnasiet att eleven inte blev mer sprallig av idrotten i skolan.

En majoritet av pedagogerna påpekade att de överaktiva eleverna har svårt att anpassa sig när det inte är någon klar struktur och avsaknad av tydlig ledargestalt på lektionerna. Idrottslektioner kan ibland uppfattas som ostrukturerade då eleverna skall ta egna beslut liksom att samarbeta med andra elever. Har dessa elever fler ämnen på dagen som är ostrukturerade kan det bli för mycket på en dag för dessa, samtidigt påpekar Iglum vikten av ofta återkommande pauser, aktivitetsbyten och då även ha lugna och mer krävande aktiviteter för eleven. Detta underlättar den dagliga undervisningen för honom (Iglum 1999).

6.2 SLUTDISKUSSION

Överaktivitet kan ta sig många olika uttryck, exempel på dessa uttryck kan vara att den enskilde eleven aldrig är stilla, tappar pennan ideligen, gungar på stolen eller får inte något gjort på lektionen på grund av att annat pockar på dess uppmärksamhet. Likaså kan de påverka andra elever i klassen genom att inte låta dem vara ifred, vara aggressiv, slå på dem, skrika eller avvika från lektionen. Hur dessa överaktiva elever agerar kan ta sig många olika uttryck, men den gemensamma nämnaren för dessa elever är att de skapar mycket oro kring sig, både för sig själva och för sin omgivning.

I inledningen frågade vi oss om idrotten kunde vara ett pedagogiskt hjälpmedel i den dagliga undervisningen? Vår undersökning antyder att idrotten kan vara ett pedagogiskt hjälpmedel. Det som pedagogerna påtalade var svårt för deras elever med idrotten var lagidrotten. Dessutom var tiden efteråt i omklädningsrummet ett störande moment för dem. Men idrotten är ju så mycket mer än lagsport. Vi har redan påpekat att alla har rätt till en individuell utbildningsplan. Om dessa elever inte klarar av lagsport och ombytet i omklädningsrummet, har de överaktiva eleverna rätt till en anpassad idrottslektion. Det kan ju vara på det viset att dessa elever inte skall behöva byta om till idrottslektionen eller eventuellt ha ett eget omklädningsrum. Att ha ett eget omklädningsrum kanske inte går att genomföra praktiskt, men behovet finns hos dessa elever.

Eleverna har ett behov av att få röra på sig. Både forskning och pedagogerna i vår undersökning har påtalat vikten av att lektionerna skall vara varierande för att stimulera dessa elever på bästa möjliga vis. Samtidigt visar forskare och pedagogerna att eleverna behöver fasta ramar, klar struktur och ett klart ledarskap i klassrummet. Då dessa elever är beroende av den klara strukturen som återkommer dagligen kan det vara tänkvärt att inte lägga mer än ett praktiskt ämne per dag på schemat. Om man sprider de praktiska ämnena över hela veckan kommer eleven att få den variation i sin undervisning som den är i behov av enligt den forskning vi har tagit del av.

Det är ju inte bara den överaktiva eleven som mår bra av att röra på sig, utan alla gör det. Lärarna som vi i vår undersökning intervjuade gjorde vid ett flertal tillfällen oss uppmärksamma på vikten av att eleven måste få lov att komma ut och röra på sig. Detta är något som har uppmärksammas i Bunkefloprojektet. Barns skolprestation i svenska och matematik förbättras med ökad fysisk aktivitet samt extra motorisk träning. Dock bekräftar inte deras undersökning att barns koncentrationsförmåga ökar. Detta är något som vi har blivit uppmärksammade på i vår undersökning. Det går inte att utläsa ett entydigt svar om eleven blir lugnare eller mer orolig. Dock har vi funderat på att de lärare som har varit med i vår undersökning inte har varit uppmärksamma på vår frågeställning. I och med att pedagogen inte har varit uppmärksam på vår frågeställning om det har blivit förändrat beteende hos den överaktiva eleven efter idrottslektionerna har denna ej noterat detta.

I läroplanen för ämnet idrott och hälsa går det att läsa att *"Ämnets kärna är idrott, lek och allsidiga rörelser utformade så att alla oavsett fysiska eller andra förutsättningar ska kunna delta, erhålla upplevelser och erfarenheter samt utvecklas på sina egna villkor"* (webbadress 6). Här påvisar läroplanen i idrott och hälsa att lek ingår i ämnet idrott.

Vidare står det att *"Ämnet står för en helhetssyn på människan dvs. att kropp, känslor intellekt o tankar är beroende av varandra"* (webbadress 6). Likaså har vi enligt läroplanen för idrott och hälsa en stark kultur i Sverige att vistas ute i naturen. *"Genom friluftsvärksamhet och vistelse i skog och mark får upplevelser, kunskaper och erfarenheter som kan stimulera ett fortsatt intresse för friluftsliv, natur och miljöfrågor"* (webbadress 6). Detta att vistas ute i mark och skog är något som specialklassen gör återkommande i sin undervisning för att det skapar ett lugn hos eleven, om friluftsliv är lugnande för de överaktiva eleverna är detta något som enligt vår mening borde uppmärksammas mer på alla andra lektioner i skolan. Skolarbetet medför för mycket stilla sittande enligt vår mening. Vi lär oss med alla våra sinnen.

I inledningen kommenterar vi att enligt medicinsk forskning på Karolinska Institutet har de överaktiva/ADHD barnen kanske alltid funnits. Detta är något som pedagogerna från intervjun påpekade för oss att de hade funderat på. Förr var de egenskaper som de överaktiva eleverna besitter, exempelvis att aldrig bli trötta, att vara rastlösa och vaksamma bra egenskaper då dessa blev *"bra"* arbetare exempelvis rallare. Idag har väldigt många stillasittande arbeten och deras *"egenskaper"* är då inte alls efterfrågade. Samhället har förändrats och gör detta hela tiden, men vi människor hinner inte med att förändras i samma raska takt enligt vår mening.

Enligt våra egna erfarenheter från vår skoltid har skolan inte förändras i takt med att samhället har förändrats. Vårt samhälle har blivit mer stillasittande mot förr i tiden. Skolan innehåller enligt vårt sätt att se det fortfarande väldigt mycket stillasittande, något vi också upplevde under vår egen skoltid. Skolan har inte förändrats enligt vår erfarenhet. Fortfarande är de flesta lektionerna, även idrotten, förlagda inomhus. Vi vet att det finns skolor som har tagit upp utomhuspedagogik, men flertalet av våra skolor i Sverige har det inte. Vi är av den åsikten, att om en del av lektionerna lades utomhus med en klar och fast struktur, skulle detta hjälpa ett flertal av de överaktiva eleverna. Att vara utomhus med eleverna är något som pedagogerna från specialklassen förespråkade varmt. Enligt deras mening blir eleverna lugna med att vistas utomhus. Att kombinera uteaktivitet med lärdom är något som vi borde ta till oss i vår lärarroll enligt vår mening.

Överkrav och missförstånd hör till vardagen för ADHD barnen. Att ingå i stora grupper och ta eget ansvar är speciellt svårt för dessa barn. De känner sig ofta orättvis behandlade enligt Kadesjö och Kadesjö (1999). Vidare ansåg de att ett bra omhändertagande av dessa barn ger stora vinster både känslomässigt och socialt. För samhället skulle det bli ekonomiska vinster. Lika viktigt ansåg de att behovet av små undervisningsgrupper, som är tillrättalagda för barn som är överaktiva tillgodoses. Behovet av små grupper som är anpassade efter elevens behov anser vi skulle vara en bra lösning för de överaktiva eleverna. Då behoven kan variera

emellan barnen kan de vara svårt för den enskilde pedagogen att anpassa undervisningen till den överaktiva eleven. Det kan ibland förhålla sig så att det kan finnas mer än en överaktiv i klassen. Dock vill vi påpeka att små klasser inte är alltid den bästa lösningen. Det är ju som Kadesjö påpekade att det finns ingen standardlösning för alla överaktiva elever.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Vi skulle vilja fortsätta vår forskning med att utöka undersökningen mer konkret vad det är i ämnet idrott som lugnar eller triggas upp eleverna. Flera av svaren ger en antydning till att det är lagsport i idrotten som är ett problem för de överaktiva eleverna. Men varför just lagsporter är ett problem för dem skulle vara intressant att vidareutveckla. Vi måste ju i hela vårt liv samspela med andra människor. Här skulle vi vilja vara med och observera på plats vad som händer under idrottslektionerna.

Likaså ger svaren från våra undersökningar en fingervisning om att det finns ett behov för den överaktiva eleven att få röra på sig. Då forskningen och ett flertal av pedagogerna anser att de överaktiva eleverna måste ha fasta strukturer i undervisningen och att det inte går att ändra mer än en sak om dagen. Skulle det vara intressant att undersöka om eleven får ha idrott alla dagarna i veckan en timme samma tid, samma lärare samt alltid ha samma lektioner före och efter idrotten, se om detta har en mer lugnande effekt på eleven.

Forskning som är relaterad till överaktiva barn och ämnet idrott och hälsa saknas helt i våra efterforskningar. Vi har sökt från nätet, universitetsbiblioteket, läkartidningar, samt har vi varit i kontakt med Riksförbundet Attention, sjukvårdsupplysningen och sökning i olika databaser. Vi skulle vilja att en större studie görs inom det här området.

6.4 Brister i vår undersökning

Vi anser att vår enkät har haft en brist, som vi upptäckte efter vår undersökning. Tyvärr upptäcktes inte denna brist på de personer vi testade enkäten på. Vår enkät var enligt vår mening nu efter enkätundersökningen gjord för att passa in på grundskolan där pedagogen har eleven både före och efter idrottslektionen. Enligt vår mening och erfarenhet vi har fått nu skulle det vara bättre att enkäten var olika formade efter de olika stadierna. Högstadiapedagogerna samt pedagogerna på gymnasiet har ofta inte eleverna både före och efter idrottsutövning och har då svårt att svara på en del frågor från enkäten. Detta är något som vi har tagit till oss och tar det med oss till en eventuell fortsatt undersökning i vårt ämne.

En annan brist i vår undersökning enligt oss är att vi skulle ha informerat de pedagoger som skulle vara med i undersökningen om vad vi skulle undersöka ungefär två månader innan undersökningen genomfördes. Vi anser detta då vi har upptäckt att ett flertal av pedagogerna faktiskt inte tänkt på hur det är före eller efter idrotten och då inte kunnat svara på enkäten.

7. REFERENSER

7.1 Litteraturlista

Andersen, E & Schwencke, E. (1998). *Projektarbete – en vägledning för studenter*. Studentlitteratur, Lund

Annerstedt,C. & Dieserud,E. & Elvestad,J. *Aktiv lärobok i idrott och hälsa för år 7-9. Multicare förlag AB /gyldendalupplaga 1:1*

Dock, A. (2000). Bredsatsning på forskning om överaktiva barn. *Medicinsk vetenskap 2*, sida 3-6

Duvner, T. (1998). *ADHD Impulsivitet, överaktivitet, koncentrationssvårighet*. Stockholm: Liber AB

Lind. (2007) Föreläsning i fysiologi

Lännergren,J. & Westerblad, H.& Ulfendal, M. & Lundeberg, T. (2007). *Fysiologi*, fjärde upplagan studentlitteratur

Gilberg, C. (1996). *Ett barn i varje klass DAMP; MBD; ADHD*. Södertälje: FINGRAF AB

Gilje, N. & Grimen, H. (2003). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Diadlos

Iglum, L.(1999). *Om de bara kunde skärpa sig! Barn och ungdomar med DAMP/IMBD, AD/HD och Tourettes syndrom*. Lund: Studentlitteratur

Johannessen, A. & Tufte, P. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Daleke Grafiska AB

Kadesjö, B. & Kadesjö, C. (1999). DAMP och ADHD ”osynliga” funktionshinder. *Läkartidningen, volym 96, nr 1*, sida 1455-1462

Kärfve, E. (2001). *Hjärnspöken damp och hotet mot folkhälsan*. Brutus Östlings bokförlag symposion ab. Eslöv.

Patel, R. & Davidsson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Studentlitteratur. Lund

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur. Lund

Stråلمان, O (2007). *Idrott och rörelse i skolan: en studie av idrotten i skolan*. Riksidrottsförbundet. Stockholm

Trost, J. (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur, Lund

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklass och fritidshemmet*. Regeringskansliet: Västerås

Wisén, S. & Lindblom, B. (2004). *Effektivt projektarbete*. Stockholm: Elanders Gotab

Webb adress 1:

http://user.tninet.se/~fxg297r/beh_pedagogik_lag_aktivitetsniva.htm 2008-04-07

Webb adress 2:

http://ltkronoberg.se/templates/LTKPageWithPicture_10282.aspx 2008-04-26.

Webb adress 3:

<http://www.sjukvardsradgivningen.se/artikel.asp?CategoryID=26792&Preview=> 2008-04-23

Webb adress 4:

http://www.bunkeflomodellen.com/bunke_projekt.aspx 2008-04-17

Webb adress 5:

<http://www.idrottsforum.org/articles/ericsson/ericsson.html> 2008-04-20

Webb adress 6:

<http://www3.skolverket.se/ki03/info.aspx?infotyp=23&skolform=11&sprak=sv&id=3>
2008-05-02

Webb adress 7:

<http://www.rbu.se/start.asp?sida=7204> 2008-05-14

Bilaga 1 Intervjufrågorna från specialklass.

Bilaga 2 Enkätfrågorna.

Bilaga 1

- 1, Hur länge har ni jobbat i denna klass?
- 2, Hur många lärare jobbar per barn?
- 3, Vilken utbildning har ni?
- 4, vilka åldrar är det på eleverna i denna klass?
- 5,Har alla en diagnos som är i denna klass? Om svar nej hur många har en diagnos?
- 6,Varför har det kommit sig att just dessa barn har kommit till denna klass?
- 7,Det finns många som upplevs vara överaktiva i skolan. Vad är det som skiljer dessa barn från de andra överaktiva barnen?
- 8, När de går i denna lilla klass upplevs de vara störande då?
- 9, Om eleverna någon dag skulle vara mer orolig än vanligt hur yttrar det sig?
- 10,Är någon dag mer jobbig än andra?
- 11, Vilken tid på dagen är jobbigast?
- 12, Hur upplevs dessa barn på idrotten?
- 13, Har ni idrotten själva?
- 14, Är de lugnare eller mer upptrissade idrotten?
- 15,Hur fungerar dessa barn i lagidrott kontra redskap?
- 16, Hur fungerar den sociala kontakten med andra barn på rasten?
- 17,Vet ni om någon elev idrottar på fritiden?
- 18,I så fall vilken idrott då?
- 19, hur är den sociala kontakten mellan eleverna i klassen på fritiden?
- 20,Vad är er filosofi att jobba på det vis ni gör?
- 21, Vilken skillnad anser ni att det är att jobba i en liten klass med eleverna än att var kvar i klassen och no kom till dem i stället?

Efter att alla frågor är ställda ber vi pedagogerna att berätta fritt hur de jobbar och vad de tycker är bra eller dåligt.

Bilaga 2

Hej! Tack för att du hjälper oss att svara på vår enkät. Vi är två lärarstudenter som nu sitter med vår c-uppsats och skall skriva om barn med överaktivitet, som exempelvis ADHD, och hur dessa elever påverkas av att ha idrott.

Ringa in det svar som passar bäst.

Är du?

Man

Kvinna

Hur länge har du jobbat som lärare?

0-5år

6-10år

11-15+år

Vilka åldrar jobbar du med?

0-5år

6-12år

13-15år

16-19år

Hur länge har du jobbat på denna skola?

0-5år

6-10år

11-15+år

Upplever du att du har någon/några elever i din klass som är överaktiva?

Ja

Nej

Vet ej

Hur många elever upplever du som överaktiva i din klass?

Stycken

Har någon eller några av dessa elever diagnoser?

Ja alla Ja några, Stycken Nej

Upplever du dessa elever som störande?

Ja, på de flesta lektioner Ja ibland Nej aldrig

Om ja, finns det några speciella lektioner som är mer stökiga?

.....

Hur kan det yttra sig? Ge ett exempel.

.....
.....
.....

Vilken tid på dagen upplever du att dessa elever har svårast att koncentrera sig?

Förmiddagen Eftermiddagen Har ingen betydelse

Märker du någon skillnad om eleven/eleverna upplevs som lugnare/ mer aktiv efter idrotts lektion?

Ja Ja ibland Nej det märks inget

Upplevs eleven ha blivit mer lugn och harmonisk efter idrotten

Ja Nej Ibland Vet ej

Upplevs eleven/eleverna Bli mer överaktiva efter ett idrotts pass?

Ja Nej Ibland Vet ej

Blir dagen lugnare om eleverna har idrott på förmiddagen jämfört med eftermiddagen?

Ja Nej Vet ej

Har du idrotten med din klass själv?

Ja Nej

Om du svarat Ja, (annars fortsätt till fråga 20) Upplever du dessa elever som störande på idrotten?

Ja Nej Vet ej

Beror det på vilka aktiviteter ni gör, som avgör om eleven är störande?

Ja Nej Olika, olika gånger

Märks det någon skillnad om ni har lagidrott jämfört med individuella grenar som exempelvis redskap?

Ja

Nej

Olika, olika gånger.

Om du Svarat nej, har idrottsläraren ofta framfört klagomål på hur dessa elever uppfört sig under lektionen till dig?

Ja

Nej

Tack för att du tog dig tid att svara på alla våra frågor!